

Đề bài

Phân tích bài

Bánh trôi nước
của Hồ Xuân Hương.

Bài làm

Hồ Xuân Hương là nhà thơ lớn. Bà để lại không nhiều tác phẩm, nhưng vai trò, vị trí của nhà văn không phải ở số lượng mà là chất lượng tác phẩm. Thơ Hồ Xuân Hương có giá trị nghệ thuật độc đáo, nội dung sâu sắc. Bà viết nhiều về người phụ nữ, lớp người chịu nhiều bất hạnh trong xã hội bấy giờ. *Bánh trôi nước* là một trong những bài thơ nói về thân phận người phụ nữ trong xã hội phong kiến.

Là một nhà thơ nữ nên bà thông cảm với chị em phụ nữ. Thời đại bà sống là lúc chế độ phong kiến bước vào giai đoạn suy tàn, bọn quan lại tha hồ bóc lột dân lành, tha hồ hưởng lạc. Trong xã hội, người phụ nữ chịu nhiều đau khổ nhất. Bản thân bà, một con người thông minh, tài ba mà cuộc đời cũng đầy trắc trở, tình duyên lận đận. Người phụ nữ phó mặc đời mình cho sự may rủi, thân phận họ như cái bánh trôi nước.

*Thân em vừa trắng lại vừa tròn
Bảy nổi ba chìm với nước non
Rắn nát mặc dầu tay kẻ nặn
Mà em vẫn giữ tấm lòng son*

Trước mắt ta hiện lên một cách sinh động hình ảnh cái bánh trôi – hình dáng, màu sắc:

Thân em vừa trắng lại vừa tròn

Bánh trôi làm bằng bột nếp. Nếp trắng xay thật mịn, nặn thành viên tròn. Cánh bánh trôi đúng là *vừa trắng lại vừa tròn*. Chỉ hai chữ *trắng, tròn*, tác giả đã lột tả được hình ảnh cái bánh trôi. Nhưng câu thơ không chỉ nhằm miêu tả cái bánh trôi mà còn gợi cho ta liên tưởng một vấn đề khác. Từ *thân em* ta nhớ đến câu ca dao nói về thân phận người phụ nữ:

*Thân em như hạt mưa sa
Hạt vào giếng nước, hạt ra ngoài đồng.*

*...Thân em như tấm lụa đào
Phất phơ giữa chợ, biết vào tay ai.*

Và ở nhiều bài, tác giả cũng thông qua việc tả thực để nói lên một vấn đề khác. Ví như bài *Mời trâu*. Mời trâu chỉ là cái cớ để nhà thơ nhắc nhở các vị mày râu thiếu đấng đấng trong tình yêu:

*...Có phải duyên nhau thì thăm lại
Dừng xanh như lá, bạc như vôi.*

Câu 2, 3 tiếp tục tả cái bánh trôi nước:

Bảy nổi ba chìm với nước non.

Câu thơ tiếp tục gợi ta nghĩ về hình ảnh người phụ nữ trong xã hội ngày xưa. Cho dù có nhan sắc, phẩm hạnh đến thế nào đi nữa thì người phụ nữ

trong xã hội phong kiến cũng không thoát khỏi cảnh *bảy nổi, ba chìm*. Vì sao vậy? Tác giả trả lời ta:

Rắn nát mặc dầu, tay kẻ nặn.

Ý thơ phát triển thêm một nước. Tác giả vẫn tiếp tục nói về cái bánh trôi nước. Cái bánh ngon hay không còn tùy vào người làm ra nó. Nhưng đọc lên ta nghĩ ngay đến thân phận người phụ nữ. Họ *bảy nổi, ba chìm* bởi đời họ bị lệ thuộc vào người khác. Trong việc hệ trọng quyết định hạnh phúc cả một đời thì cũng *cha mẹ đặt đâu, con ngồi đấy*. Gặp người tốt thì đời có hạnh phúc, ngược lại, gặp người xấu thì họ sẽ khổ cực suốt đời. Lấy chồng thì phải *tòng phu*, chồng chết thì phải *tòng tử*.

Nhưng dù số phận có chìm nổi, có hăm hiu đến đâu, người phụ nữ vẫn giữ tấm lòng trong trắng:

Mà em vẫn giữ tấm lòng son

Trong câu cuối của bài, hình ảnh đã thực mờ đi, nổi lên ý nghĩa ẩn dụ: dù có bị cuộc đời vùi dập nhưng người phụ nữ vẫn *giữ tấm lòng son*, tấm lòng trong trắng thủy chung.

Với tâm hồn nhạy cảm, tinh tế, nhìn cái bánh trôi nước nổi chìm trong nổi nước sôi, nhà thơ liên hệ đến thân phận người phụ nữ. Chi tiết chọn lọc nên hình ảnh cái bánh trôi hiện lên rõ ràng, sinh động, nhưng sau hình ảnh bánh trôi, bóng dáng người phụ nữ hiện dần lên ngày càng rõ nét. Hình ảnh người phụ nữ trong bài *Bánh trôi nước* thật là đẹp, đẹp cả về tâm hồn và đẹp cả về nhân cách.

Trong văn học cổ điển Việt Nam, *Bánh trôi nước* là một tác phẩm đặc sắc. Bài thơ không chỉ là tiếng nói đồng cảm, xót thương, mà còn là lời ngợi ca, khẳng định phẩm chất của người phụ nữ. Đó là tiếng lòng của một nhà thơ vừa có tâm hồn, vừa có bản lĩnh vững vàng trong cuộc sống.

Lê Thị Thùy Dung

Trường Trần Hưng Đạo – Biên Hòa